

Konstruktor Yordamida So'rov Hosil Qilish: Asosiy Tushunchalar

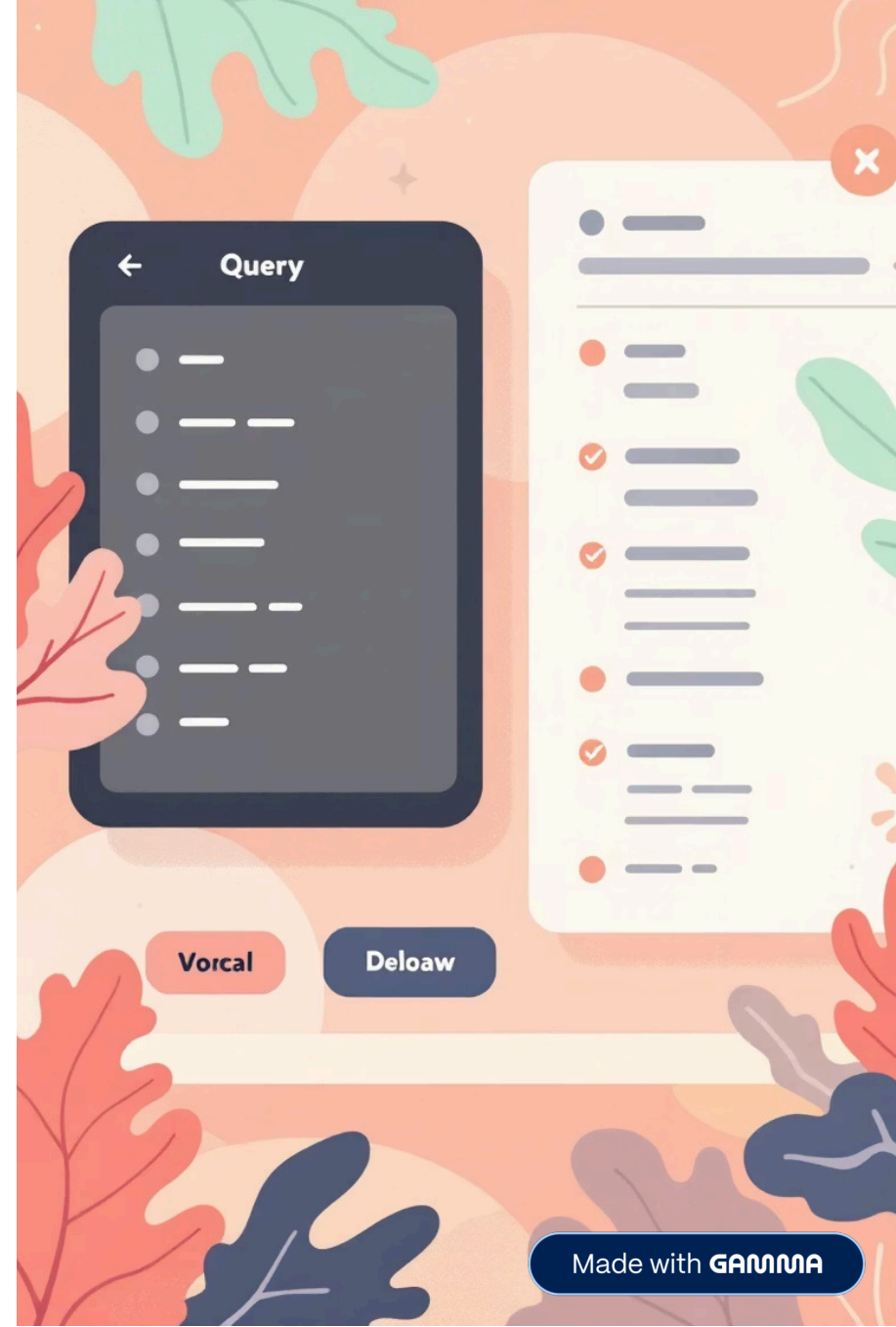
Ushbu mavzu ma'lumotlar bazasi boshqaruvi tizimlarida (xususan, Access'da) so'rovlarni (Zaprosi) konstruktor yordamida qanday hosil qilishni o'rganishga bag'ishlangan. So'rovlar ma'lumotlarni ko'rish, tahlil qilish va berilgan mezonlarni qondirish orqali o'zgartirish uchun mo'ljallangan asosiy vositadir.

So'rovlar Turlari

Access'da so'rovlar asosan ikki turga bo'linadi: Konstruktor oynasida beriladigan parametrlarga asoslangan so'rovlar va SQL (Structured Query Language) tilining buyruqlari qo'llaniladigan SQL-so'rovlar.

QBE-So'rovlar

Access QBE (Query By Example) so'rovlarni osongina SQL-so'rovlarga va aksincha o'tkazadi. QBE-so'rovlarning eng ko'p tarqalgan turi bu tanlanma so'rovdur (tanlangan maydonlar asosida ma'lumotlarni tanlash).

So'rovlarni Hosil Qilish Bosqichlari

So'rov yaratish uchun "Vid" menyusining "Obyekt baza dannix" buyrug'ini aktivlashtirib, "Zaprosi" bo'limini tanlash va "Sozdat" tugmasini bosish kerak. "Noviy zapros" muloqot oynasi ochiladi, bu yerda so'rovni tanlash usuli tanlanadi.

Konstruktor

So'rovlarni usta yordamisiz, qo'lda tuzish usuli. Biz aynan shu usulni tanlaymiz.

Oddiy So'rovlar

Tanlangan maydonlar asosida oddiy so'rov tuzish uchun ishlatiladi.

Qamrovchi So'rov

Ma'lumotlar elektron jadvallardagi kabi kompakt formatga ega bo'lgan so'rov tuzish.

Takrorlanuvchi Yozuvlar

Jadvaldagi takrorlanuvchi yozuvlarni tanlovchi so'rov tuzish.

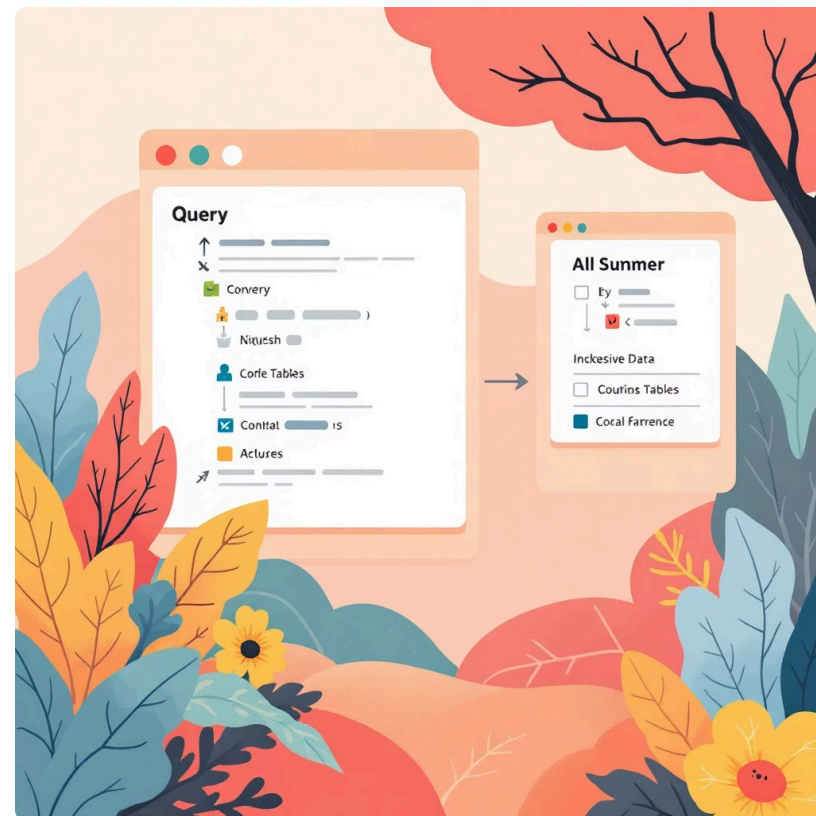
Konstruktor usulini tanlagandan so'ng, "Dobavleniye tablitsi" muloqot oynasi paydo bo'ladi. Bu yerda so'rov yaratishda ishlatiladigan jadvallar va so'rovlar tanlanadi.

Konstruktor Oynasi va Jadvallarni Qo'shish

Konstruktor usulini tanlab, "OK" tugmasini bosganimizda, so'rov konstruktorining bosh oynasi va "Dobavleniye tablitsi" muloqot oynasi ochiladi. Bu oyna uchta qo'yilmadan iborat: "Tablitsi", "Zaprozi" va "Tablitsi i Zaprozi".

- Biz "Tablitsi" qo'yilmasiga o'tib, "**SPISOK SDACHI EKZAMENOV**" va "**SPISOK UCHASHIXSYA**" jadvallarini belgilaymiz va "Dobavit" tugmasini bosamiz.
- Jadvallar nomlari so'rovlarni loyihalash oynasida paydo bo'ladi.

So'rovlar konstruktori oynasi ikki qismga bo'lingan: yuqori yarmida maydon ro'yxati bilan jadval oynasi joylashadi, pastki qismda esa so'rov blanki joylashadi.

- ❏ Bir nechta jadvallar asosida so'rov yaratayotganda, maydonlar orasidagi munosabatlarni ko'rsatib, ular orasidagi zarur aloqalar o'rnatilishi shart. Aks holda, so'rovlarni qayta ishlash natijalari noto'g'ri (nokorrekt) bo'lishi mumkin.

So'rovga Maydonlar Qo'shish va Aloqalarni O'rnatish

So'rovga tanlangan jadvalning barcha maydonlarini kiritish shart emas. Faqatgina qiziqtirgan maydonlar (masalan, "Nomer gruppq", "Nomer uchashesgoya", "Kod predmeta" va "Otsenka") so'rovga qaratilgan bo'lishi kerak.

Maydonni Qo'shish

Kerakli maydonlarni ularning nomini ro'yxatdan olib o'tish yordamida so'rov blankiga qo'shish mumkin. Yoki maydon nomida sichqonni ikki marta bosish orqali.

Yulduzcha (*) Belgisi

Jadval maydonlari ro'yxatida * belgisini tanlab, uni so'rov blankiga ko'chirib o'tkazish. Natijada barcha maydonlar kiritiladi, ammo blankda "Imya Tablitsq" yozuvi paydo bo'ladi.

Barcha Maydonlarni Qo'shish

Jadval sarlavxasi qatorini sichqon bilan ikki marta bosib, barcha maydonlarni belgilash va so'rov blankining birinchi qatoriga ko'chirib o'tkazish.

Maydonni O'chirish

So'rov blankidan maydonlarni o'chirish uchun u joylashgan ustun tanlanadi va [Del] tugmasi bosiladi yoki "Pravka" menyusining "Udalit stolbsq" buyrug'i bajariladi.

Jadvallar o'rtasidagi aloqa (munosabatlar) oldindan aniqlanmagan bo'lsa ham, so'rov konstruktori uni avtomatik ravishda o'rnatishi mumkin, lekin bu har doim ham to'g'ri natija bermasligi mumkin.

Yozuvlarni Tanlash Mezonini O'rnatish

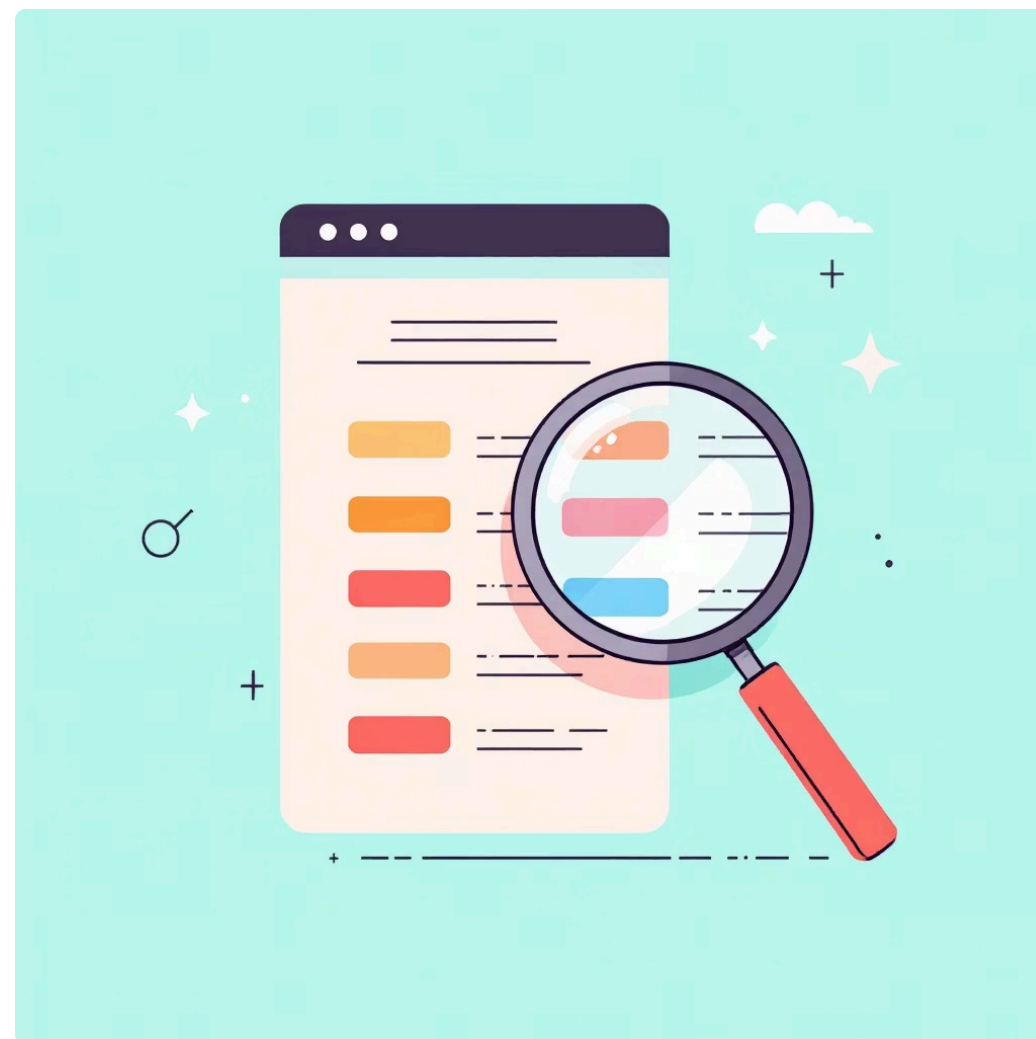
Tanlash mezonini yordamida foydalanuvchi Access'ga jadvalning qaysi yozuvlarini tanlash va natijaviy jadvalda aks ettirish kerakligini ko'rsatadi. Tanlov mezonini bitta yoki bir nechta maydon uchun ko'rsatilishi mumkin.

Mezonni Qo'llash

Mezonlar so'rov blankining tegishli maydonlaridagi "Usloviye otbora" (Tanlash mezonini) qatoriga kiritiladi. Masalan, agar biz "4" va "5" baho olgan "101" nomerli guruh o'quvchilari haqidagi ma'lumotlarni tanlamoqchi bo'lsak, tegishli maydonlarga mezonlar kiritiladi.

- Guruh nomeri maydoniga: "101"
- Baho maydoniga: "4" Or "5"

Bu so'rov faqat belgilangan guruhdagi yuqori baholarga ega bo'lgan yozuvlarni qaytaradi.

Ma'lumotlarni Saralash (Sortirovka)

So'rovlar bajarilishi davomida qatnashadigan yozuvlar (Recordset) dinamik ma'lumotlar to'plamida alifbo bo'yicha o'suvchi yoki kamayuvchi tartibda saralanishi mumkin. Bir paytning o'zida o'ntagacha maydon ustida saralash ishlarini bajarish mumkin.

Saralash Maydonini Tanlash

So'rov blankining saralash bajarilishi zarur bo'lgan ustuniga o'tiladi.

"Sortirovka" Qatori

Saralashni bajarish uchun "Sortirovka" satrida saralash usullari ko'rsatiladi. Bu qatorda sichqon bosilganda ro'yxat maydoni paydo bo'ladi.

Usullarni Tanlash

O'suvchi (Vozrastaniye) yoki Kamayuvchi (Ubivaniye) tartibni tanlash. "Otsutstvuyet" qiymati saralashni bekor qilishni bildiradi.

Saralashni bir nechta maydon bo'yicha amalga oshirishda, ustunlarning joylashuvi saralashning ustuvorligini belgilaydi (chapdan o'ngga).

So'rovda Maydonlarni Aks Ettirishni Bekor Qilish

Zarurat tug'ilganda, yozuvlarning natijaviy to'plamida maydonlarni aks ettirishni bekor qilish mumkin, hatto ular saralash uchun ishlatilayotgan bo'lsa ham. Bu, ma'lumotlarni saralash yoki filtrlash uchun kerak bo'lgan, lekin natijada ko'rsatilishi shart bo'lmagan maydonlar uchun foydalidir.

Vivod na ekran

So'rov blankining mos ustunidagi "**Vivod na ekran**" qatoridagi indikator ochilganda (yoqilganda) maydonlar so'rov natijalari jadvalida aks ettiriladi.

Aks ettirishni bekor qilish uchun indikatorni bosish (o'chirish) yetarli. Bu maydon ma'lumotlari so'rovni bajarishda ishtirok etadi, lekin yakuniy natijada ko'rinmaydi.

Masalan, agar biz faqat o'quvchining ismini va bahosini ko'rmoqchi bo'lsak, lekin guruh nomeri bo'yicha saralashni xohlasak, guruh nomeri maydonining "Vivod na ekran" indikatorini o'chirishimiz mumkin.

Access'da Ifodalar va Hisoblashlar

So'rovlarda hisoblash maydonlarini yaratish uchun ifodalardan foydalaniladi. Har bir ifoda bitta yoki bir nechta operatorlar, o'zgarmaslar, identifikatorlar yoki funksiyalardan tashkil topishi mumkin.

Operatorlar

Ifodalar operatorlar yordamida murakkab bo'lishi mumkin (masalan, arifmetik, mantiqiy, taqqoslash operatorlari).

O'zgarmaslar

O'zgarmas qiymatlarni ifodalaydi. Ular jadval maydonlarining qiymatlarini taqqoslash uchun ishlatiladi (masalan, 09 yoki "Shvetsiya").

Identifikatorlar

Access'dagi obyektlarning nomlari (jadval maydonlari yoki so'rovlar). Ifodalarni hisoblashda ularning joriy qiymatlari bilan almashinadi.

Identifikatorlar va Funktsiyalardan Foydalanish

Identifikatorlar ifodalarni hisoblashda ularning joriy qiymatlari bilan almashinadi. Agar maydon yoki jadval nomlarida probellar uchrasa, ularning identifikatorlari ifodalarda kvadrat qavslarga olib yozilishi shart.

Kvadrat Qavslar

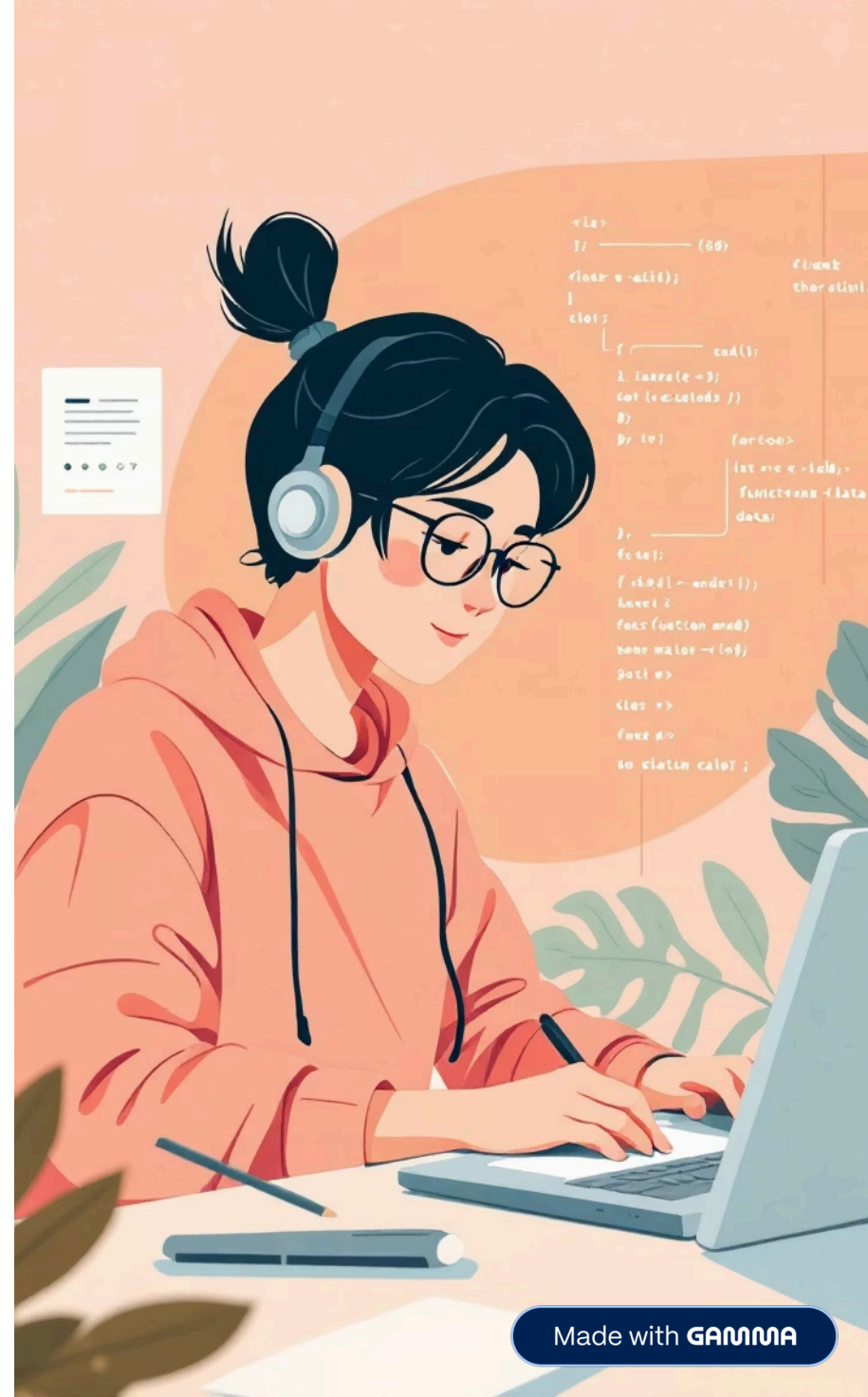
Probellar mavjud bo'lgan nomlar uchun majburiy: [Maydon Nomi]. Ifodalarni kiritishni osonlashtirish maqsadida nomlarda probellarni ishlatmaslik tavsiya etiladi.

Ichki O'zgarmlar

Visual Basic (VBA) dasturlarida ishlatiladigan nomlangan ichki o'zgarmlar mavjud: True, False, Yes, No va Null.

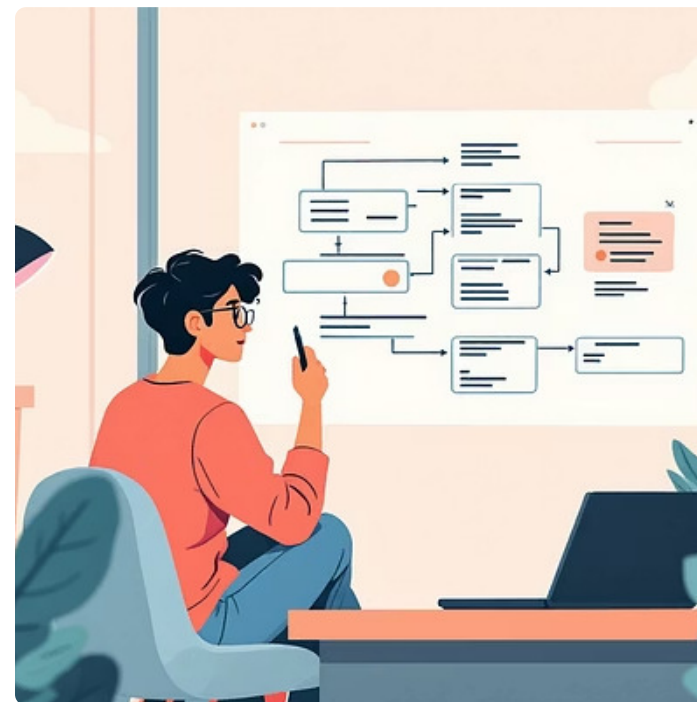
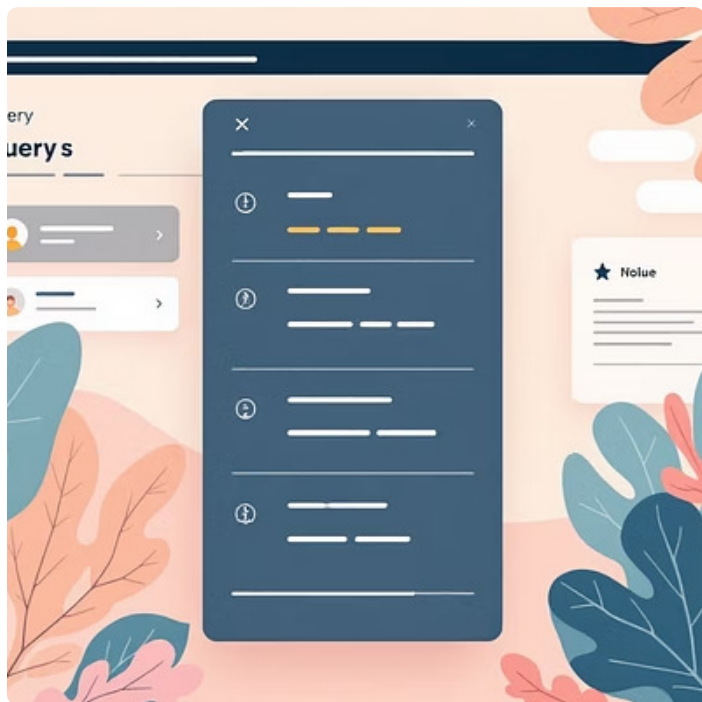
Funksiyalar

Funksiyalar ifodalarda funksiya nomlari o'rnida qiymatlarni qaytaradi. Ko'pchilik funksiyalar qavs ichiga argumentlarni yozishni talab qiladi. Masalan, joriy sanani qaytaruvchi Date() funksiyasi argumentlari ro'yxati bo'sh bo'ladi.

Xulosa va Keyingi Qadamlar

Konstruktor yordamida so'rov hosil qilish Access'da ma'lumotlarni samarali boshqarishning asosiy qismidir. So'rov blankida maydonlarni tanlash, mezonlarni o'rnatish va saralashni belgilash orqali biz kerakli ma'lumotlar to'plamini olishimiz mumkin.

Asosiy Eslatmalar

- Jadvallar orasidagi aloqalarning to'g'ri o'rnatilganligiga ishonch hosil qiling.
- Tanlash mezonlari aniq va to'g'ri ifodalangan bo'lishi kerak.
- Saralashni bir nechta maydon bo'yicha amalga oshirish mumkin (10 tagacha).
- Hisoblash maydonlari uchun ifodalar va funksiyalardan foydalanish imkoniyatini unutmang.

📌 Uyg'a vazifa: So'rovda ma'lumotlarni saralashni mustaqil o'rganish va amaliyotda qo'llash.